

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.
0030 Oslo

11/11-37

Oslo, 3. mai 2011.

Høringsuttalelse – Finanskriseutvalgets utredning – NOU 2011: 1

DnB NOR viser til høringsuttalelse avgitt av Finansnæringens Fellesorganisasjon (FNO) til Finanskriseutvalgets rapport, NOU 2011:1, samt til uttalelse fra Sparebankforeningen. Vi støtter fullt opp om disse, og ønsker med dette å gi noen supplerende merknader og kommentarer til departementets videre arbeid med spørsmålene som utvalgsrapporten reiser. DnB NORs helhetlige syn på Finanskriseutvalgets rapport finner man dermed ved å se disse uttalelsene i sammenheng.

Betydningen av en sterk norskbasert finansnæring

DnB NOR er landets største bank og finanskonsern. Som sådan har vi en sentral rolle for banktilbudet til kunder i hele Norge, både husholdninger og bedrifter, samt i utlandet. Finanskrisen viste med tydelighet hvor viktig det er med en norskbasert finansnæring. I krisetider vil utenlandske banker trekke seg tilbake til sine kjerneområder. Av hensyn til norske bedrifter og økonomi, er det viktig at bankmarkedet har en vesentlig del av norske banker med Norge som sitt kjernemarked. DnB NORs strategi er basert på at vi skal være en bank med hovedkontor i Norge og med det vesentligste av vår virksomhet her, samtidig som vi skal være en viktig partner for norske bedrifters internasjonale virksomhet.

Det er vesentlig at rammevilkårene i normale tider legger til rette for en effektiv konkurranse og at banker og finansinstitusjoner i det norske markedet kan konkurrere på like fot. Store ulikheter i reguleringene mellom Norge og utlandet vil gjøre at utenlandske banker kan øke sine markedsandeler i normale tider. Dette vil i en krisesituasjon forverre tilstanden både for finansiell stabilitet og for realøkonomien, ettersom en større andel av markedsaktørene vil stramme inn på kreditten og trekke seg tilbake. Dette perspektivet er ikke anlagt i Finanskriseutvalgets rapport. Det burde klarere fremkommet at norske bankers tilstedeværelse overfor norske bedrifter bidro, sammen med andre faktorer, til at Norge kom seg relativt godt ut finanskrisen. Utvalget tar til orde for særnorske regler på enkelte områder uten å analysere hvilke virkninger dette vil ha for konkurransesituasjonen og strukturen i det norske markedet. Vi anbefaler at norske myndigheter anlegger en annen tilnæringsmåte i vurderingen av fremtidige reguleringer.

Nye kapital- og likviditetsregler vil ha særlig påvirkning på kreditt til og innskudd fra bedrifter. Filialer av utenlandske banker og grensekryssende virksomhet fra utenlandske banker er her store og økende konkurrenter for norske banker. Særnorske regler eller innfasing f.eks. for likviditet vil således redusere finansiell stabilitet, spesielt i urolige tider. Norges Bank og Finanstilsynet har i høringsuttalelse til Basel-komiteen og EU påpekt viktigheten av kundeinnskudd for norske banker. Førtidig innføring av likviditetsregler som reduserer den regulatoriske vektingen av slike innskudd vil for eksempel gjøre norske banker mer sårbare og således redusere finansiell stabilitet.

Soliditet og likebehandling

Nye internasjonale reguleringer vil øke kravene til bankenes soliditet. Vår dialog med investorer i Norge og i utlandet er at god soliditet, herunder høy kvalitet på kapitalen, verdsettes. Vi støtter det internasjonale arbeidet som pågår på dette området.

Norske banker er solide. Det gjelder også DnB NOR. Ratingbyrået Standard & Poor (S&P) har vurdert kapitalen i 75 av verdens største banker. DnB NOR ble i undersøkelsen av november 2010 rangert på 11. plass, høyere enn våre nordiske konkurrenter.

S&Ps beregningsmetodikk ("Risk Adjusted Capital Ratio") går langt i å føye nye Basel III-krav til beregning av kapital. Risikovektet beregningsgrunnlag er fastsatt basert på standardiserte risikovekter fastsatt av S&P. Ratingbyrået har begrunnet behovet for en egen metode med at ulik kalibrering av interne risikovektinger og nasjonale valg vedrørende kapitalforhold innebærer at direkte sammenligning av kapitaldekningsprosenten ikke gir et godt nok bilde av den reelle og relative soliditeten mellom banker.

DnB NOR ønsker å ha like konkurransevilkår med våre nordiske konkurrenter. DnB NOR har fått tillatelse til å beregne kapitalkrav etter avansert IRB-metode, som er en intern risikostyringsmetode introdusert med Basel II. Heri ligger kimen til en vesentlig forskjellsbehandling og redusert konkurransevne som Finanskriseutvalget ikke omtaler. Om lag lik kalibrering av IRB-systemet slik at kapitalkravene til engasjementer på samme kunde blir tilnærmet lik hos ulike banker, vil være avgjørende for kapitalbinding og dermed prising av kreditte over tid.

I dag vektes utlån ulikt. Det gjelder blant annet boliglån, hvor det kreves mer kapital for et boliglån gitt av DnB NOR enn av enkelte svenske banker, selv for samme bolig. Dette skyldes at den svenske Finansinspektionen legger en annen historikk til grunn i utarbeidelsen av vektene. Det oppstår dermed en skjev konkurranse, til tross for at empiri ikke tilsier at boliglån i Norge og Sverige skal behandles vesentlig ulikt.

Vi observerer også tilsvarende forskjellsbehandling innen foretakssegmentet. Ett eksempel er shipping og offshore og beregningen av sannsynlighet for mislighold (probability of default, PD). Når man ser på DnB NOR med sammenlignbare banker, fremkommer det store forskjeller. For eksempel har en annen stor nordisk aktør innen shippingmarkedet et gjennomsnittlig PD-nivå på 0,40 prosent ved utgangen av 2010 iht pilar 3-rapportering. I DnB NOR er modellene kalibrert slik at tilsvarende portefølje hadde et PD-nivå på 1,37 prosent. Det er ingenting i taps- eller misligholdsutvikling som tilsier en slik forskjell for porteføljene. Dette synet har bred støtte blant analytikere, investorer og hos ratingbyråer.

DnB NOR mener at risikomålingen i pilar 1, dvs fastsettelsen av risikovektet volum, bør skje med mest mulig lik kalibrering av IRB-systemene mellom bankene. Det vil gi investorene i egenkapital- og fremmedkapitalmarkedene relevant og transparent informasjon om risikoprofilen til den enkelte bank. Hvis norske myndigheter ønsker å kreve en høyere kapitaldekning enn våre nærmeste naboland, vil det være ryddigere at dette skjer som en følge av pilar 2-prosesser. Det vil øke transparensen overfor ratingbyråer, bankenes långivere og investorer. Dermed vil det være lettere for markedet å vurdere den reelle kapitaldekningen ift risiko. De konkurransemessige ulempene som dette medfører, vil dermed bli noe redusert, samtidig som de økte forventningene til transparens ikke bare hos banker, men også hos myndigheter, innfris.

Likviditet

Nye regler for likviditet vil medføre et betydelig tilpasningsbehov også for DnB NOR. Vi vil understreke viktigheten av at Norge ikke implementerer nye krav til likviditet tidligere enn det som følger av den internasjonale timeplanen. Det vil ha uheldige konsekvenser for konkurransen i det norske markedet og for tilgangen til kreditt for norske kunder.

Finanskriseutvalget fastslår at norske banker i hovedsak ble rammet av finanskrisen gjennom sin utenlandske kortsiktige markedsfinansiering. Man kunne ønsket seg en dypere analyse av hvordan uroen internasjonalt slo ut for norske banker. Sentrale spørsmål i en slik analyse ville være om tilgangen på likviditet ble helt borte, om det var løpetiden på tilgjengelig likviditet som ble kortere, hvilke banker (norske/utenlandske) som lånte i Norges Bank, om norske banker fikk dekket sine lånebehov innenlands, etc.

Man burde påpekt i rapporten at Norge var det landet som senest iverksatte ekstraordinære tiltak overfor banksystemet, og det etter at våre naboland hadde gjennomført svært omfattende tiltak overfor sine respektive banksystem, eksempelvis med statsgaranti i Danmark og tilbud om samme i Sverige. Norge var også blant de land hvor de ekstraordinære tiltakene ble raskest trukket tilbake.

Et gjennomgående trekk gjennom finanskrisen var at løpetiden på tilgjengelig likviditet i markedene ble kortere enn normalt. Vi hadde gjennom hele perioden god tilgang til likviditet, men løpetiden på denne likviditeten var periodevis kortsiktig slik at vi opplevde økende likviditetsrisiko.

De tiltak som ble etterspurt og igangsatt i Norge var i hovedsak knyttet til at tilgang til langsiktig innlåning i Norge og internasjonalt stoppet opp. Langsiktige innlån ble etterspurt for at bankene skulle føle trygghet for sin langsiktige finansiering og dermed kunne fortsette å gi langsiktige utlån til sine kunder. Tiltakene i Norge, bytteordningen og lange F-lån, var derfor ikke primært innrettet for å løse en likviditetskrise i banksystemet, men i stedet tiltak for å motvirke en mulig kredittskvis som kunne skade realøkonomien unødvendig.

Utvalget har i liten grad analysert effektene av at man i stor grad har et nordisk bankmarked, hvor de større bankene kan benytte seg av eksempelvis sentralbanklikviditet i alle landene. Dermed blir en analyse av finanskrisen i Norge unyansert når man ikke gjør oppmerksom på at eksempelvis store deler av F-lånene fra Norges Bank gikk til utenlandske banker. DnB NOR deponerte gjennom finanskrisen store beløp som sikkerhet for lån i både Norges Bank, ECB og FED. Disse lånerammene i sentralbankene ble det aldri trukket på.

Systemviktige banker og DnB NORs størrelse

DnB NOR er en sentral aktør i det norske markedet og har en vesentlig innvirkning på finansiell stabilitet og utviklingen i norsk økonomi. Banken spiller også en viktig rolle som oppgjørsbank for andre norske finansinstitusjoner. Vi erkjenner at vi på mange måter har en systemkritisk rolle.

Det arbeides nå internasjonalt med hvordan systemviktige banker skal defineres og hvilke ekstra krav som skal stilles til disse. Vår oppfatning er at flere av de norske kriseløsningsmekanismene som kom på plass etter bankkrisen på 1990-tallet, gjør at Norge ligger foran mange andre land på dette området. For at Norge skal ha konkurransedyktige rammevilkår, er det derfor viktig å koordinere seg med andre land og avvete de internasjonale prosessene. Det vil være uheldig om systemviktige banker i Norge skal reguleres vesensforskjellig fra danske, svenske og andre europeiske tilsvarende banker.

En viktig faktor i vurderingen av systemviktighet, er bankenes størrelse. DnB NOR er landets klart største finansinstitusjon. Utvalget fremstiller imidlertid vår størrelse feilaktig, når det i rapporten hevdes at vi har en markedsandel på om lag 40 pst i det norske markedet. Dette tallet brukes så videre for å hevde at konkurransen i det norske bankmarkedet er begrenset. Utvalgsrapporten bruker tall for bankenes forvaltningskapital som inkluderer vår utenlandsaktivitet. Blant annet har vi en vesentlig virksomhet internasjonalt innen sektorer som shipping, energi og sjømat. Andel av forvaltningskapital sier ingenting om konkurransesituasjonen og konsentrasjonen i bankmarkedet i Norge. Der har vi en markedsandel på rundt 30 pst. Marginene i banksektoren viser at konkurransen mellom de ulike aktørene er sterk. For at konkurransen fremover skal være effektiv og komme kundene til gode, er det viktig at aktørene i det norske markedet kan operere under omtrent like rammevilkår.

Implisitt statsgaranti

FNO har i sin uttalelse kommentert fyllestgjørende utvalgets påstander og vurderinger knyttet til begrepet "implisitt statsgaranti". Utvalget har på svært løst grunnlag kommet med en slags vurdering av hva en slik "garanti" kan innebære i verdi.

Finanskriseutvalget har oversett at mesteparten av DnB NORs obligasjonsinnlån er obligasjoner med fortrinnsrett utstedt av DnB NOR Boligkreditt. Disse har AAA-rating fra alle ratingbyråene basert på kvaliteten av boliglånene som obligasjonseierne har fortrinnsrett i. Det gir derfor ingen mening å legge denne delen av balansen til grunn for et regnestykke slik utvalget har gjort.

Vi vil for øvrig påpeke at tabell 16.1 under kapittel 16.2.5 i utvalgets rapport gir et misvisende bilde av ratinger med og uten implisitt statlig støtte fordi det er ulike karakterskalaer som benyttes i de ulike kolonnene, uten at dette er presisert eller forklart. Det kan se ut som om alene-ratingene ligger på nivå B og C, dvs godt under grensen for å være investment grade (grensen går mellom BB+/Ba1 og BBB-/Baa3), mens de i virkeligheten kan oversettes til langt høyere ratinger dersom man benytter riktig skala. Fremstillingen i utvalgets rapport er dermed direkte villedende og gir et feil inntrykk av ratingbyråenes vurdering av implisitt statsstøtte.

Ratingbyråenes vurdering av DnB NOR Banks langsiktige innlån i dette perspektiv er som følger:

Moody's såkalte Bank Financial Strength Rating (BFSR) på B tilsvarer en såkalt Baseline Risk Assessment på A3 (tilsvarende A- fra S&P og Fitch) som betyr at Moody's gir DnB NOR 3 notcher opplift fra selvstendig rating til langsiktig rating inkludert implisitt support.

Fitch har gitt DnB NOR en såkalt Individual Rating på B som kan oversettes med en stand-alone rating i intervallet A- til AA-. Siden Fitch har en langsiktig A+ rating på DnB NOR og opererer med et såkalt support rating floor på A for DnB NOR (som betyr at implisitt støtte gjør at ratingen ikke faller under A, dette er en annen tilnærming i forhold til Moody's og S&P som notcher opp på bakgrunn av implisitt support) betyr dette at Fitch sin stand-alone rating på DnB NOR er A+, altså samme som langsiktig rating.

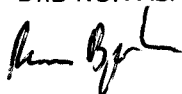
Standard & Poor's har også samme langsiktige rating (A+) som stand-alone rating (a+). De benytter små bokstaver for å skille mellom stand-alone credit profiles (SACP) og langsiktig rating som er medregnet implisitt support.

Avslutning

DnB NOR ønsker, i likhet med norsk finansnæring for øvrig, å delta aktivt i utformingen av fremtidige reguleringer for finansnæringen. Bedre reguleringer vil være positivt ikke bare for finansnæringen, men for norsk økonomi totalt sett. Det er avgjørende at reguleringene legger til rette for en stabil og sunn vekst i norsk næringsliv, for en god konkurranse til fordel for kundene og for finansiell stabilitet.

Vi står til rådighet for Finansdepartementet for å utdype våre synspunkter nærmere.

Med hilsen
DnB NOR ASA

Rune Bjerke
Konsernsjef